

Sažetak Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2016. godinu

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija ili AZTN), temeljem zakonske obveze podnošenja izvješća o radu Hrvatskom saboru jednom godišnje za proteklu kalendarsku godinu, izradila je i podnosi Hrvatskom saboru Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2016. godinu.

Izvješće se podnosi kako bi se političku, gospodarsku i stručnu javnost informiralo o aktivnostima AZTN-a u 2016. godini i time osigurala transparentnost rada, te dodatno doprinijelo afirmaciji tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj i njegove zaštite.

AZTN je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti određenih Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/2009 i 80/2013) i provedbenih propisa donesenima temeljem toga zakona, Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju utvrđenim člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003), te Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), (dalje: Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004).

Unutarnje ustrojstvo i način poslovanja, opći akti Agencije i druga pitanja značajna za rad Agencije uređena su Statutom Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja koji je potvrdio Hrvatski sabor.

Radom Agencije upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Vijeće) koje se sastoji od pet članova. Riječ je tijelu koje **kolektivno odlučuje** u predmetima zaštite tržišnog natjecanja. Odluke o svim općim i pojedinačnim aktima Agencije se donose na sjednicama Vijeća, većinom od najmanje tri glasa, a za meritorno donošenje odluka na sjednici mora uvijek biti nazočan predsjednik Vijeća ili njegov zamjenik i još najmanje dva člana Vijeća. **Pri glasovanju nitko ne može biti suzdržan.**

Predsjednik Vijeća kao osoba koja zastupa i predstavlja Agenciju, odgovara i za zakonitost njezinih odluka.

Predsjednika Vijeća i ostala četiri člana Vijeća, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor na mandat od pet godina. Uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i razrješeno predsjednika i članova Vijeća, kao i djelokrug rada Vijeća te način donošenja odluka, uređeni su Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (dalje: ZZTN).

Agencija je osnovana Odlukom Hrvatskog sabora 20. rujna 1995. kao neovisna pravna osoba koja će obavljati poslove u području zaštite tržišnog natjecanja. Agencija je započela s radom 1997. godine. Sada, u dvadesetoj godini godina djelovanja, uloga koju je AZTN pristupanjem EU dobio u provedbi Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje: UFEU) u dijelu zaštite tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu, koja predstavlja jedan od temeljnih stupova ekonomske i političke stabilnosti EU, svjedoči o dalekosežnom uvidu Hrvatskog sabora kao zakonodavca i osnivača AZTN-a, o ulozi koju će stjecanjem statusa članice, Hrvatska u tom području morati preuzeti na unutarnjem tržištu.

Nadležnost Agencije uključuje:

- **utvrđivanje zabranjenih sporazuma između poduzetnika** te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka zabranjenih sporazuma,
- **utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika** i zabrana svakog daljnjeg postupanja koje dovodi do zlouporabe te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka takvog postupanja, kao i
- **ocjenu dopuštenosti koncentracija poduzetnika.**

AZTN djeluje *ex post* i to na postupanja poduzetnika na svim tržištima, neovisno o tome postoji li na konkretnom tržištu sektorski regulator ili ne. Drugim riječima, AZTN djeluje i na tržištima na kojima postoje sektorska regulatorna tijela i nakon njihove *ex ante* regulacije vodi postupke utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja protiv poduzetnika koji djeluju na reguliranim tržištima, ako su postupanja tih poduzetnika protivna propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Dakle, AZTN štiti tržišno natjecanje na svim, praktički neprojenim mjerodavnim tržištima, primjenjujući propise na sve subjekte koji se prema propisima o zaštiti tržišnog natjecanja smatraju poduzetnicima.

Prema odredbama ZZTN-a poduzetnicima se smatraju: trgovačka društva, trgovci pojedinci, obrtnici, i sve druge fizičke i pravne osobe koje obavljajući gospodarsku djelatnost sudjeluju u proizvodnji ili prometu roba i / ili pružanju usluga. Osim njih, ako izravno ili neizravno djeluju na tržištu, poduzetnikom se smatraju i državna tijela, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, no i sve druge fizičke i pravne osobe koje djeluju na tržištu, kao što su, primjerice, udruge, sportske organizacije, ustanove, vlasnici autorskih i sličnih prava.

Pojednostavljeno, AZTN primjenjuje propise o zaštiti tržišnog natjecanja praktički na sve subjekte koji se izravno ili neizravno bave gospodarskom djelatnošću, pa makar tu djelatnost obavljali jednokratno, i to neovisno o namjeri ili činjenici ostvarivanja dobiti.

U slučaju utvrđenja zabranjenog sporazuma poduzetnika, zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika ili zabranjene koncentracije poduzetnika, Agencija poduzetnicima koji su povrijedili ZZTN utvrđuje i izriče upravno-kaznene mjere propisane tim zakonom i Uredbom o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere.

Osim vođenja gore navedenih postupaka odnosno izvršne uloge Agencije, jednako važan dio u njezinu radu predstavlja i **promicanje prava i politike tržišnog natjecanja**. Agencija daje stručna mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa, važećih zakona i drugih propisa sa ZZTN-om, provedbi učinaka tih propisa te o ostalim pitanjima od značaja za tržišno natjecanje.

Agencija je u implementaciji ZZTN-a u 2016. godini, u okviru gore navedenih primarnih aktivnosti u području zaštite tržišnog natjecanja riješila 641 predmet. Na dan 31. prosinca 2016. godine bilo je ukupno 19 otvorenih predmeta odnosno postupaka u tijeku u kojima još nije doneseno rješenje Agencije. Taj **obujam posla Agencija je u 2016. godini realizirala s 44 zaposlena.**

Temeljem rješenja o utvrđenim povredama propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, **Agencija je u 2016. godini izrekla upravno-kaznene mjere u ukupnom iznosu od 1.592.000 kuna što čini izravni prihod Državnog proračuna.**

Stranka upravno-kaznenu mjeru uplaćuje po izvršnosti rješenja Agencije. U slučaju da je Visokom upravnom sudu RH podnesena tužba protiv odluke Agencije, stranka upravno-kaznenu mjeru uplaćuje po pravomoćnosti sudske odluke.

U iznos upravno-kaznene mjere se uračunavaju i zakonske zatezne kamate koje teku od dana dostave rješenja Agencije stranci do dana plaćanja. Stoga, ako stranka želi izbjeći rizik plaćanja zakonskih zatezних kamata, kaznu može platiti i prije pravomoćnosti.

U slučaju da stranka po pravomoćnosti rješenja upravno-kaznenu mjeru ne uplati dobrovoljno, Agencija će od nadležnog Područnog ureda Porezne uprave zatražiti prisilnu naplatu upravno-kaznene mjere.

Ovdje treba naglasiti da izricanje upravno-kaznenih mjera nije svrha i cilj rada Agencije. Agencija postupke vodi da bi uklonila nepravilnosti na tržištu, a izricanje upravno-kaznenih mjera koje su posljedica povrede propisa, uvijek provodi s osobitom pažnjom u odnosu na poslovanje poduzetnika i uvijek u prvom planu ima preventivni učinak takve sankcije. Pritom, u skladu s propisima, uvijek uzima u obzir sve značajke svakog pojedinačnog slučaja, opseg i učinak te trajanje povrede, tržišnu snagu poduzetnika, specifičnosti tržišta, olakotne i otegotne okolnosti. Štoviše, Agencija pri izvješćivanju javnosti o donesenom rješenju i izrečenoj upravno-kaznenoj mjeri uvijek naglašava kako je prvenstvena svrha sankcija opća i posebna prevencija odnosno odvratanje od kršenja propisa o zaštiti tržišnog natjecanja odnosno ukazivanje poduzetnicima da se kršenje propisa o zaštiti tržišnog natjecanja ne isplati.

Međutim, u 2016. godini do izražaja došla uloga AZTN-a **u otklanjanju zapreka i slabosti te pomaganju tržištu da dobro funkcionira u interesu potrošača, poduzetnika i gospodarstva u cjelini**. Ta specifična zadaća Agencije da radi na **proaktivnom promicanju prava i politike tržišnog natjecanja** odnosno zagovaranju prednosti koje tržišno natjecanje donosi potrošačima i poduzetnicima je, uz njezinu ulogu u provođenju propisa, druga, jednako važna aktivnost Agencije. Cilj joj je stvaranje kulture tržišnog natjecanja kod poduzetnika, potrošača, državne uprave i najšire javnosti.

Takvo preventivno djelovanje AZTN-a se prije svega odnosi na doprinos u stvaranju i usklađivanju ukupnog zakonodavnog okvira Republike Hrvatske s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Agencija, naime, ima zakonsku obvezu davati stručna mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa, kao i važećih zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Riječ je o obvezi Agencije utvrđenoj ZZTN-om da takva mišljenja donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima. Svrha je promicanje kulture tržišnog natjecanja i razvijanja svijesti o tome da svi hrvatski propisi moraju biti usklađeni s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja koji su prisilne naravi. Uz to, Agencija daje mišljenja i očitovanja povodom upita državnih institucija, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te poduzetnika. AZTN u 2016. godini dao ukupno više od 100 takvih mišljenja i očitovanja.

Riječ je o kontinuiranom procesu. O tome najbolje svjedoči činjenica da su najveći učinak u 2016. godini imala su ona mišljenja koje je Agencija donosila u prethodnim razdobljima temeljem analize postojećih propisa i preporuka za njihovo usklađivanje s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Tako je, primjerice, u 2016. godini nakon dugogodišnjeg angažmana

Agencije u zagovaranju tržišnog natjecanja u tim područjima, najavljene aktivnosti u promjeni propisa koji se odnose na regulaciju *tržišta autoškola* i propisa koji se odnose na regulaciju usluga *auto taksi prijevoza*. Također, *Istraživanjem tržišta obveznog osiguranja motornih vozila* koje je AZTN proveo u 2016. godini uočene su važne promjene na tržištu osiguranja motornih vozila na koje je u proteklim godinama AZTN upozoravao kao na ograničavajuće, a koje nakon što su promijenjene, idu izravno u korist potrošača.

Istodobno, Agencija je i u 2016. godini, temeljem analize postojećih propisa i preporuka za njihovo usklađivanje s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, donijela nekoliko značajnih mišljenja i očitovanja povodom upita državnih institucija, jedinica lokalne samouprave, ali i poduzetnika koja su imala i pozitivan odjek u javnosti. Riječ je bila o detaljnim pravnim analizama propisa na izuzetno širokom spektru tržišta, od *tržišta gospodarenja otpadom, opskrbe električnom energijom, javnoj nabavi elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži, uslugama poreznog savjetovanja, učeničkom prijevozu, javnoj nabavi u djelatnosti putničkih agencija, zbrinjavanju napuštenih životinja*, itd.

Uz konkretne aktivnosti vezane uz davanje mišljenja, kapacitete AZTN-a u 2016. godini u velikoj su mjeri okupirale suradnja stručnjaka Agencije u radu na izradi dva zakonska prijedloga. Riječ je o ***Nacrtu prijedloga Zakona o postupcima naknade štete zbog povrede prava tržišnog natjecanja i Nacrtu prijedloga Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom***, koja su oba puštena na javno savjetovanje krajem 2016. godine.

Angažman Agencije bio je je zahtjevan u postupku izrade Prijedloga Zakona o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja. Tim se zakonom u hrvatski pravni sustav prenosi *Direktiva broj 2014/104 EU Europskog Parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se, prema nacionalnom pravu, uređuju postupci za naknadu štete za povrede odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije*.

Direktivom se omogućuje da svi subjekti koji smatraju da su oštećeni od strane poduzetnika za koje je utvrđeno da su povrijedili propise o zaštiti tržišnog natjecanja, zatraže naknadu štete pred nadležnim sudom. Kako bi se olakšalo da žrtve povreda europskog ili nacionalnog prava tržišnog natjecanja dobiju punu naknadu štete zbog povrede koju su pretrpjeli potrebno je na razini Europske unije usvojiti ujednačena pravila. Dosadašnje razlike među državama članicama u nacionalnim sustavima koji primjenjuju različita pravila u postupcima

naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja rezultirale su relativno malim brojem postupaka i ostvarenim zahtjevima za naknadu štete u Europskoj uniji.

Budući da ZZTN uređuje javnu provedbu prava tržišnog natjecanja, a Direktiva se odnosi na privatnu provedbu i da je riječ o specifičnoj vrsti štete, primjenjivoj samo za štete nastale povredom propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, u svrhu preuzimanja Direktive u domaće zakonodavstvo, bilo je potrebno usvojiti poseban Zakon o postupcima naknade štete zbog povrede prava tržišnog natjecanja kojim se detaljno uređuju pitanja uređena Direktivom.

Stoga je Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta kao nositelj zakonskog prijedloga, ovlast da formira i vodi stručnu radnu skupinu za izradu toga propisa dao AZTN-u. AZTN je u radnu skupinu okupio široki krug stručnjaka iz različitih ministarstava, odvjetništva, pravosuđa, zajednice poslodavaca i akademske zajednice kako bi Nacrt prijedloga Zakona bio što bolje pripremljen.

U sklopu angažmana vezanog za izradu Nacrta prijedloga toga Zakona, AZTN je u samoj završnici javnog savjetovanja, u prosincu 2016. godine, organizirao **Međunarodnu konferenciju „Prijenos Direktive o naknadi štete – kakva su očekivanja“**. Konferencija je okupila 100-tinjak inozemnih i domaćih stručnjaka (odvjetnika, sudaca, pravika iz trgovačkih društava, profesora s pravnih i ekonomskih fakulteta). Konferencija je dala uvid u status i rješenja što su ih u prenošenju Direktive o naknadi šteta izabrale druge zemlje članice, ali je otvorila i niz pravnih pitanja vezanih za buduću primjenu Direktive te na izazove u provedbi budućeg propisa.

Zakon će doprinijeti ujednačenim pravilima u postupcima naknade štete nastale povredama prava tržišnog natjecanja, a posljedično i povećanom korištenju ostvarivanja prava na naknadu štete u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji. Također, doprinijet će učinkovitim tržišnom natjecanju jer će omogućiti da se u Republici Hrvatskoj potaknu postupci naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja kojih za sada ima u neznatnom broju na trgovačkim sudovima. Time se postiže da javnopravnu provedbu zaštite tržišnog natjecanja (utvrđivanje povrede i sankcioniranje) slijedi privatnopravna provedba (naknade štete nastale tom povredom) čime se potiče učinkovita zaštita tržišnog natjecanja.

Zakonom se utvrđuje pravo oštećenika na potpunu naknadu štete prouzročene povredom prava tržišnog natjecanja. Detaljno se uređuju pitanja otkrivanja dokaza u postupcima naknade štete pred nadležnim trgovačkim sudovima, zaštita povjerljivih informacija i otkrivanja dokaza koji se nalaze u spisu predmeta tijela nadležnog za zaštitu tržišnog

natjecanja. Određuje se ograničenje korištenja i izjava poduzetnika pokajnika. Uređuje se i učinak odluka tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja o povredi prava tržišnog natjecanja usvojenih u nacionalnim postupcima naknade štete kada je pravomoćna odluka donesena u drugoj državi članici Europske unije. Obuhvaćena su i pitanja zastare, zastoja postupka i solidarne odgovornosti poduzetnika koji su povrijedili pravo tržišnog natjecanja zajedničkim postupcima te prenošenje prekomjernih cijena na izravne i neizravne kupce, obrana prenošenjem i postupci naknade štete oštećenika s različitih razina lanca opskrbe kao i postupak izračuna visine iznosa štete od strane nadležnih trgovačkih sudova, te sporazumno rješavanje sporova.

Hrvatski sabor usvojio je *Zakon o postupcima naknade štete zbog povrede prava tržišnog natjecanja* usvojen u lipnju 2017.

Kada je riječ o angažmanu AZTN-a u izradi *Nacrta prijedloga Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom*, zamjenica predsjednika Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja bila je članica Povjerenstva za izradu toga zakona koje je osnovalo Ministarstvo poljoprivrede. Ona je u rad Povjerenstva kao ekspert iz institucije koja dobro razumije problematiku odnosa velikih i malih poduzetnika/proizvođača s trgovcem, odnosno problem neravnoteža i asimetrija u pregovaračkoj snazi poduzetnika. Uz to, budući da je riječ o problematici koja je bliska sadašnjim nadležnostima AZTN-a, a praksa je i u mnogim državama članicama EU da tijela srodna AZTN-u provode zakone kojima se uređuje nepoštena trgovačka praksa, AZTN je u Nacrtu Zakona predložen kao institucija koja bi taj Zakon trebala provoditi.

Prijedlog Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom nalazi se u zakonodavnoj proceduri.

U dijelu aktivnosti vezanih za promicanje tržišnog natjecanja, svakako je važno istaknuti kako je AZTN u prosincu 2016. godine priredio i tiskao te na svojim mrežnim stranicama objavio **Vodič za naručitelje u otkrivanju i prijavi kartela u javnoj nabavi**. Riječ je o priručniku koji, sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, predstavlja komplementarni prilog izobrazbi javnih službenika u cilju što pravilnije primjene propisa iz područja javne nabave. Prepoznavanje i otkrivanje zabranjenih dogovora u postupcima javnih natječaja iznimno je važno radi dobrog gospodarenja proračunskim sredstvima. Stoga upravo javni službenici ali i poduzetnici koji sudjeluju u postupcima javne nabave imaju presudnu ulogu u otkrivanju i sankcioniraju rizika od zabranjenih dogovora u tim postupcima te na taj način pomoći

mjerodavnim tijelima da onemoguće kartele i omoguće trošenje novca poreznih obveznika na optimalan i zakonit način. Ovaj praktični priručnik naručiteljima u postupcima javne nabave na jednostavan način pomaže u prepoznavanju indicija koje ukazuju na zabranjene dogovore (kartele) ponuditelja te ih upućuje kako o svojim sumnjama mogu obavijestiti AZTN.

U izvještajnoj godini Agencija je ostvarila i veliki iskorak u međunarodnoj suradnji, ne samo za Agenciju, nego i za Republiku Hrvatsku.

Naime, na poziv Organizacije za gospodarsku suradnju i razvitak (OECD), AZTN je uključen u rad njenog Odbora za tržišno natjecanje, što je u 2016. godini i realizirano uz pomoć Ministarstva vanjskih i europskih poslova.

S posebnim ponosom naglašavamo da je AZTN dobio poziv da se kandidira za stjecanje statusa sudionika u Odboru zbog dugogodišnje aktivne suradnje i aktivnosti na području zaštite tržišnog natjecanja, iako Republika Hrvatska još uvijek nije članica OECD-a. Postignuće je tim veće, ako se gleda kroz prizmu želje da Hrvatska postane članica OECD-a, što je kao cilj u budućem razdoblju potvrdio i predsjednik Vlade RH Andrej Plenković.

Slijedom toga, mr. sc. Ljiljana Pavlic, članica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, je u studenome 2016. godine po prvi puta sudjelovala na redovitom sastanku Odbora koji se održava dva puta godišnje, od toga jednom zajedno s OECD-ovim Globalnim forumom. Predstavnica Hrvatske je predstavila Hrvatsku i rad AZTN-a što je posebno pozdravljeno od sudionika skupa.

U međunarodnim obvezama, AZTN je svoj doprinos dao i u javnom savjetovanju o neovisnosti i ovlastima nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja koje je provela Europska komisija u prvom tromjesečju 2016. godine. Cilj savjetovanja je bio prikupiti stajališta širokog kruga dionika i stručnjaka o problemima s kojima se susreću nacionalna tijela u učinkovitoj provedbi prava tržišnog natjecanja EU-a.

Nakon završenog javnog savjetovanja, u Europskom parlamentu je o tome održana rasprava, a krajem 2016. godine Europska komisija je najavila pokretanje zakonodavnog postupka. U ožujku 2017. godine, Komisija je u javnu raspravu pustila **Nacrt direktive o neovisnosti nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja**. Cilj je prijedloga osigurati da tijekom primjene iste pravne osnove, nacionalna tijela posjeduju odgovarajuće alate za provedbu pravila, čime se osigurava njihovo učinkovito djelovanje, ali i pridonosi cilju

istinskog jedinstvenog unutarnjeg tržišta. Istodobno, time se promiče opći cilj EU-a - ostvarenje konkurentnih tržišta, otvaranje radnih mjesta i rast.

Kada je riječ o provedbenim aktivnostima, prije svega je potrebno naglasiti kako je Agencija u izvještajnom razdoblju provela više od 60 ispitivanja stanja na različitim mjerodavnim tržištima.

AZTN je u 2016. godini utvrdio postojanje **zabranjenog sporazuma na tržištu prodaje bijele tehnike i malih kućanskih aparata**. AZTN je u postupku koji je pokrenuo po službenoj dužnosti, utvrdio je da je **poduzetnik Gorenje Zagreb** sklopio zabranjeni sporazum kojim su izravno i neizravno utvrđivane fiksne ili minimalne prodajne cijene bijele tehnike i malih kućanskih aparata marke Gorenje. Takav je sporazum Gorenje Zagreb sklopio s velikim brojem neovisnih trgovaca na području Hrvatske.

Pritom je Gorenje Zagreb svojom rabatnom politikom na nedopušten način poticao trgovce da se pridržavaju fiksnih ili minimalnih cijena koje im je nametnuo te je vršio nedopušten pritisak na trgovce koji se nametnutih cijena nisu pridržavali. Na taj način Gorenje Zagreb je ograničavao pravo neovisnih trgovaca da slobodno određuju prodajnu cijenu proizvoda i time kršio propise o zaštiti tržišnog natjecanja. Zbog toga je AZTN utvrdio da je riječ o zabranjenom vertikalnom sporazumu koji je ex lege ništetan, a poduzetniku je izrekao upravno-kaznenu mjeru u iznosu od 1,557.000 kuna.

U okviru toga postupka Agencija je provela i **nenajavljenju pretragu poslovnih i drugih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava poduzetnika, pečaćenje i privremeno oduzimanje predmeta**. Upravo se ta nenajavljena pretraga koja se pokazala presudnom u otkrivanju ključnih dokaza za utvrđivanje zabranjenog sporazuma.

Određeni broj pokrenutih postupaka u 2016. godini je okončan **preuzimanjem obveza od strane poduzetnika u obliku izvršenja mjera, uvjeta i rokova za ponovno uspostavljanje tržišnog natjecanja na tržištu**. Riječ je o institutu kojim se uklanjaju mogući štetni učinci na tržišno natjecanje kroz obveze samoinicijativno predložene od strane poduzetnika, bez potrebe utvrđivanja povrede ZZTN-a i bez sankcija za poduzetnike, ali i bez troškova za Agenciju i Državni proračun.

U predmetima utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja prihvaćanjem *preuzimanja obveza od strane poduzetnika* okončani su postupci na tržištima *distribucije tiskovina, na tržištu prodaje strojeva i pribora za obrađivanje vrtova, tržištu servisiranja i prodaje rezervnih*

dijelova za vanbrodske motore marke Yanmar te na tržištu obavljanja pogrebnih usluga, dok je u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma prihvaćanjem preuzimanja obveza od strane poduzetnika okončan postupak također vođen na tržištu prodaje strojeva i pribora za obrađivanje vrtova.

Kada je riječ o korištenju ovoga instituta, može se utvrditi da je **on u potpunosti zaživio odnosno da su ga poduzetnici prepoznali kao alat koji mogu koristiti u postupku** kada sami uoče da bi moglo biti ocijenjeno kako njihovo postupanje nije u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Stoga već u ranoj fazi postupka Agenciji samoinicijativno podnose prijedlog preuzimanja obveza u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta u primjerenim, u pravilu kratkim rokovima, kojima se otklanjaju mogući negativni učinci njihova postupanja ili propuštanja na tržišno natjecanje.

Takav pristup Agencija u pravilu prihvaća, ali isključivo pod uvjetom da nije riječ o teškim povredama propisa o zaštiti tržišnog natjecanja te da test tržišta, u obliku javnog objavljivanja prijedloga mjera na mrežnim stranicama Agencije, nema za posljedicu negativne reakcije konkurenata i drugih sudionika na mjerodavnom tržištu. U takvom slučaju, Agencija ne utvrđuje povredu ZZTN-a i ne izriče upravno-kaznenu mjeru, a stranke plaćaju samo propisanu upravnu pristojbu.

Svi poduzetnici s kojima su u 2016. godini postupci okončani prihvaćanjem preuzimanja obveza od strane poduzetnika, Agenciji su dostavili dokaze da su preuzete obveze izvršili u zadanim rokovima.

Izvještajno razdoblje, odnosno osobito drugu polovinu 2016. godine, obilježava dinamiziranje aktivnosti u području **ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika**, što je izravna posljedica pojačane, mogli bismo reći, globalne konsolidacije pojedinih tržišta, osobito u telekomunikacijama, maloprodaji robe široke potrošnje i medijima.

Sve koncentracije koje je Agencija ocjenjivala u 2016. godini, osim jedne, ocijenjene su dopuštenima na 1. razini, budući da je utvrđeno kako nije riječ o koncentracijama s negativnim učinkom na tržišno natjecanje.

Krajem srpnja 2016. godine Agenciji je dostavljena prijava namjere provedbe koncentracije poduzetnika *Optima i H1 Telekom* uz istodobni zahtjev da Agencija na zahtjev HT-a i Optime djelomično ukine *rješenje o uvjetno dopuštenoj koncentraciji HT/Optima* iz 2014. godine. U odnosu na prijavu namjere provedbe koncentracije Optima i H1 Telekom, Agencija je otvorila

predmet ocjene koncentracije, koji je krajem 2016. godine **prešao na 2. razinu postupka ocjene dopuštenosti koncentracije poduzetnika zbog značajnih učinaka predmetne koncentracije na mjerodavno tržište fiksne telefonije** u Hrvatskoj, zbog čega je Agencija u konkretnom slučaju provela dubinsku ekonomsku i pravnu analizu. Agencija je te postupke okončala u lipnju 2017. na način da je koncentraciju koja nastaje pripajanjem H1 Telekoma Optimi ocijenila uvjetno dopuštenom i prihvatila mjere, uvjete i rokove koje je predložila Optima kao dostatne za otklanjanje negativnih učinaka te koncentracije. Također, Agencija je na zahtjev HT-a i Optime djelomično ukinula rješenje iz 2014. o uvjetno dopuštenoj koncentraciji tih poduzetnika u dijelu koji se odnosi na trajanje te koncentracije, odnosno produljila je rok njenog trajanja do najkasnije 10. srpnja 2021. godine. Oba rješenja objavljena na mrežnim stranicama Agencije te će biti objavljena i u Narodnim novinama.

Na istom tržištu Agenciji je u 2016. godini prijavljena, a koncem siječnja 2017. godine ocijenjena dopuštenom 1. razini koncentracija poduzetnika *VIPnet/Metronet Telekomunikacije*.

Kada je riječ o tržištu maloprodaje robe široke potrošnje, AZTN je u 2016. godini zaprimio te početkom 2017. godine ocijenio dopuštenom na 1. razini koncentraciju *Spar AG/Billa/Billa nekretnin/Minaco*. Zaprimljena je i prijava koncentracije kojom *Mueller namjerava preuzeti Kozmo (dio Konzuma)*. Obavijest o dopuštenosti te koncentracije AZTN je donio krajem veljače 2017. godine.

Izvještajnu 2016. godinu obilježila je daljnja konsolidacija i nekih drugih tržišta poput tržišta hotela na kojem je *Valamar Riviera iz Poreča preuzela hotelski lanac Imperial iz Raba*, tržišta mesa i mesnih prerađevina na kojem je *Mesna industrija braća Pivac preuzela Vajdu iz Čakovca*, kao i tržišta tiskanih medija na kojem je *JOJ Media House iz Slovačke preuzeo Novi list iz Rijeke, Glas Istre Novine iz Pule i RTD iz Zadra*. Istovremeno, koncentracijom kojom je *MSREF VIII Global-GP (SAD) preuzeo Gradski Centar i Mantu iz Zagreba* odnosno upravljanje nad šoping centrima City Centar One, započinje i trend konsolidacije tržišta šoping centara započeo.

Uz to, rad u području kontrole koncentracija obilježio je i nastavak redovitog praćenja provedbe preuzetih mjera i uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka koncentracija na tržišno natjecanje, prihvaćenih od strane Agencije rješenjima o uvjetno dopuštenim koncentracijama donesenim u 2014. godini.

Riječ je o predmetima ocjene koncentracije *Agrokor/Poslovni sistemi Mercator te Hrvatski Telekom/OT-Optima Telekom* u kojima se i tijekom 2016. godine pratila provedba kompleksnih, višegodišnjih mjera vezanih uz poslovanje tih velikih grupacija.

Za nadzor i redovno izvještavanje Agencije nad provođenjem preuzetih mjera i obveza iz navedenih rješenja imenovani su posebni povjerenici. Povjerenici su odobreni od Agencije, a u odnosu na sudionike koncentracija imaju neopozivi mandat. U godišnjem izvješću za 2016. godinu nalazi se i podroban opis analiza i poslova Agencije u ta dva predmeta.

I u 2016. godini Agencija se bavila postupcima kontrole koncentracija na tržištu *medija i elektroničkih medija*, iako u manjoj mjeri nego u prethodnim izvještajnim razdobljima. Naime, poduzetnici koji sudjeluju u koncentracijama u tome sektoru učestalo propuštaju ispuniti zakonsku obvezu prijave koncentracija AZTN-u. Taj se trend ponavlja iz godine u godinu, te je bio prisutan i u 2016. godini. S obzirom na to da propuštanje prijave predstavlja povredu ZZTN-a, Agencija u takvim slučajevima pokreće postupak po službenoj dužnosti, a sudionicima koncentracije za utvrđenu povredu ZZTN-a izriče upravno-kaznene mjere do visine od jedan posto ukupnog prihoda poduzetnika iz godine koja je prethodila koncentraciji. Međutim, kako su ukupni prihodi tih poduzetnika u pravilu mali, posljedično je i visina izrečenih upravno-kaznenih mjera koja se izračunava prema njima očigledno nedovoljna da bi imala odvratajući učinak i disciplinirala sudionike tih koncentracija.

U područje kontrole koncentracija, temeljem međunarodnih obveza Agencije spadaju i notifikacije koncentracija zaprimljenih od strane Europske komisije (dalje: EK). Agencija je i u 2016. godini zaprimila i analizirala veliki broj notifikacija. Naime, obveza je EK tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja svih država članica EU dostaviti prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje imaju EU dimenziju, odnosno imaju učinke u najmanje tri države članice EU. Ako bi nacionalno tijelo smatralo da neka koncentracija ima značajne učinke na njenom nacionalnom teritoriju, ono može pod određenim uvjetima zatražiti da joj se predmet u cijelosti ili djelomično uputi kao tijelu najpogodnijem za rješavanje. Upravo zato AZTN pomno analizira svaku koncentraciju notificiranu u EK. Budući da je riječ o koncentracijama s cijelog teritorija Europske unije, broj takvih notifikacija je na godišnjoj razini vrlo visok.

Radi boljeg uvida u složenost postupaka koje provodi AZTN, u godišnjem izvješću Agencije za 2016. godinu daje se i opis tijeka postupka odnosno faza u postupcima utvrđivanja ograničavajućih sporazuma i zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika. Izvješće također

detaljnije opisuje način i kriterije za prijavu i tijek postupka ocjene dopuštenosti koncentracija između poduzetnika.

Osim ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu koji su pretpostavka za vođenje postupaka pred AZTN-om i pravnu analizu propisa, podlogu za donošenje odluka Agenciji omogućuje i uvid u funkcioniranje pojedinih tržišta i konkurentske odnose koje dobiva provođenjem **sektorskih istraživanja tržišta**. Riječ je o dubinskim pravno-ekonomskim analizama tržišta temeljenim na izravnom obraćanju poduzetnicima i podacima koje oni dostavljaju na zahtjev Agencije. Istraživanja Agencija pokreće po službenoj dužnosti, pri čemu na osobito dinamičnim ili osjetljivim tržištima Agencija takva istraživanja provodi redovito jednom godišnje.

Takvo je svakako ***Istraživanje tržišta trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo***. S obzirom na to da ga AZTN provodi duže od 10 godina i o njegovim nalazima transparentno izvještava javnost, ono je svojevrsni zaštitni znak Agencije, a podaci o kretanjima na tom tržištu te tržišnoj snazi poduzetnika u maloprodaji utvrđenima u AZTN-ovom istraživanju, u javnosti se uzimaju kao najmjerodavniji.

Uz to, i već naprijed spomenuto ***Istraživanje tržišta obveznog osiguranja za motorna vozila***, Agencija je u 2016. godini zaključila ciljano sektorsko ***Istraživanje tržišta naftnih derivata s naglaskom na tržište maloprodaje i veleprodaje motornih goriva u Hrvatskoj***. To je istraživanje pokrenula vodeći se interesom opće politike i šire javnosti koji su pobudile stalne i nagle promjene cijena motornih goriva u posljednjem kvartalu 2014. godine. Cilj istraživanja je bio utvrditi relevantne činjenice o načinu i mehanizmima određivanja maloprodajnih cijena goriva u razdoblju od godine dana nakon liberalizacije tržišta (veljača 2014. - veljača 2015. godine). Istraživanje je pokazalo da primaran utjecaj na formiranje maloprodajnih cijena imaju inputi na koje trgovci u pravilu ne mogu utjecati – nabavna cijena goriva, trošarine i porezi.

Ključne nalaze svojih sektorskih istraživanja Agencija uvijek publicira širokoj javnosti što je dio politike potpune transparentnosti AZTN-a u cilju širenja učinaka njezinih odluka, mišljenja i ostalih aktivnosti na tržištima na poduzetnike i potrošače, tijela javne vlasti, akademsku zajednicu, stručnu i širu javnost.

Dodatno, u izvještajnoj 2016. godini vrlo je važno istaći aktivnosti Agencije koje se istovremeno odnose na njezinu aktivnu suradnju s Europskom komisijom, konvergenciju

propisa o zaštiti tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu, ali i na posljedice i utjecaj takvih promjena na rad Agencije i odgovarajuće propise i postupanja na nacionalnoj razini.

Nakon stjecanja punopravnog članstva u EU, važnu aktivnost Agencije čine i njezine **međunarodne obveze i s njima povezane aktivnosti**. Prije svega, riječ je o sudjelovanju u radu svih radnih tijela Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (engl: *European Competition Network*; dalje: ECN), tijela u čijem radu sudjeluju Europska komisija i nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja svih država članica EU-a i EGP-a. Zadaća je toga tijela jačanje konzistentnosti i konvergencije između jurisdikcija država članica EU-a u području zaštite tržišnog natjecanja.

Uz već naznačenu suradnju u okviru Organizacije za gospodarsku suradnju i razvitak (OECD), u međunarodne aktivnosti AZTN-a u 2016. godini također treba pribrojiti aktivno sudjelovanje u radnim skupinama Međunarodne mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ICN), suradnju Komisije za trgovinu Ujedinjenih naroda (UNCTAD) itd., te bilateralnu suradnju.

Osim izvršavanja zakonske obveze AZTN-a na podnošenje izvješća o radu Hrvatskom saboru, koje ujedno objavljuje na svojim službenim mrežnim stranicama, Agencija njeguje dugogodišnju praksu da na svojim mrežnim stranicama redovito objavljuje sve svoje odluke (rješenja i mišljenja) kao i najvažnije interne dokumente (Statut, programe rada, itd.). Na stranici se redovito objavljuju i presude Visokog upravnog suda RH po tužbama na rješenja Agencije kao i relevantne odluke Ustavnog suda RH. Osim toga, AZTN temeljem izričite odredbe ZZTN-a, sva svoja rješenja objavljuje u Narodnim novinama.

Dio takvog pristupa otvorenosti predstavljaju komunikacijske aktivnosti vezane uz predstavljanje njezinih odluka u javnosti te općenito prezentacija njezina rada putem svih raspoloživih komunikacijskih kanala - mrežne stranice (www.aztn.hr) i mjesečnog elektroničkog biltena „AZTN info“.

Na visoku transparentnost u radu AZTN-a, nadovezuje se i ispunjavanje zakonske obveze o *pravu na pristup informacijama*. Sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama, Agencija kao tijelo javne vlasti osigurava pravo na pristup informacijama. U 2016. godini svih 8 zahtjeva za pristup informacijama riješeno je u zakonskom roku. Od toga je pet zahtjeva prihvaćeno, jedan je odbijen, a dva su ustupljena na postupanje nadležnim tijelima. Također, Povjereniku za pristup informacijama, AZTN je dostavio Izvješće o provedbi zakona za 2016. godinu.

Kao pravna osoba s javnim ovlastima AZTN uvijek s osobitom pažnjom obavlja svoje aktivnosti te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima.

Financiranje rada i aktivnosti Agencije isključivo proizlazi iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu Republike Hrvatske. **Agencija nema vlastitih prihoda.** Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje utvrđuje i izriče Agencija, sukladno članku 26. stavku 10. ZZTN-a, prihod su državnog proračuna Republike Hrvatske.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije u državnom proračunu za 2016. iznosila su **10.343.072,00** kuna. Izvršenje rashoda iznosilo je **10.197.912,03** kuna što predstavlja 98,6 posto u odnosu na plan.

Budući da AZTN izrazito vodi računa o strogo namjenskom i racionalnom trošenju proračunskih sredstava te sustavno radi na smanjenju svih rashoda na koje ima utjecaja, materijalni rashodi AZTN-a u odnosu na 2015. godinu smanjeni su za 17,96 posto.

Najveći dio u strukturi rashoda u visini od 73,47 posto čine rashodi za zaposlene. U odnosu na 2015. godinu rashodi za zaposlene manji su za 133.617,86 kuna, odnosno za 1,75 posto. Agencija je u 2016. godini zapošljavala **44 radnika**, uključujući i pet članova Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja. Od toga je na provedbi propisa iz nadležnosti Agencije radilo 34 radnika, dok je preostalih 10 obavljalo druge poslove usko povezane s provođenjem zakona i funkcioniranjem Agencije.

Plaće u Agenciji se isplaćuju temeljem Odluke Vlade Republike Hrvatske o visini osnovice za obračun plaće u javnim službama te sukladno Uredbi o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama

Složenosti poslova Agencije odgovara visoka kvalifikacijska struktura zaposlenih. Tako 98 posto zaposlenih ima visoku ili višu stručnu spremu. Čak 23 posto radnika ima završene poslijediplomske studije i znanstveni stupanj doktora odnosno magistara znanosti/sveučilišnih specijalista. Srednju stručnu spremu ima svega jedan zaposleni.

Svi radnici koji izravno rade na poslovima iz nadležnosti Agencija moraju imati izvrsno poznavanje engleskog jezika (u govoru i pismu). K tome, svi pravnici moraju imati položen pravosudni ispit, a oni koji izriču upravno-kaznene mjere moraju imati i dodatne četiri godine rada na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita (što odgovara uvjetima za suca prekršajnog suda).

Radnici Agencije, kao ni članovi Vijeća, ne mogu biti članovi uprava ili nadzornih odbora te upravnih vijeća poduzetnika ili biti u članstvima bilo kojih drugih oblika interesnog udruživanja.

Posebnu vrijednost Agencija pridaje edukaciji i stručnom usavršavanju svojih zaposlenika.

U takvom okviru, AZTN ocjenjuje da je njegov rad u 2016. godini bio sadržajan i uspješan. Ovo osobito kada je riječ o primjeni specifičnih instituta i alata za provođenje Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja.

Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2016. godinu, osim detaljnijeg prikaza sadržaja iz ovoga sažetka, sadrži i tri priloga:

- popis odluka Agencije iz 2016. godine objavljenih na njezinoj mrežnoj stranici;
- popis presuda Visokog upravnog suda RH;
- popis upravno-kaznenih mjera izrečenih poduzetnicima za povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u 2016. godini;

Predsjednik Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Mladen Cerovac

Zagreb, kolovoz 2016.